

WITH FUNDING FROM

AUSTRIAN
DEVELOPMENT
COOPERATION

INTOSAI

Raporti përfundimtar

Vlerësim i pavarësisë së Kontrollit
të Lartë të Shtetit Shqiptar nga kolegët
e institucioneve homologe

Der
Rechnungshof

Independent. Objective. Effective.

Imprint

Editor INTOSAI
Layout INTOSAI
Published in November 2016, Vienna

INTOSAI General Secretariat
1031 Vienna, Dampfschiffstraße 2
Austria
intosai@rechnungshof.gv.at
www.intosai.org

AUSTRIAN DEVELOPMENT AGENCY

Austrian Development Agency
1010 Vienna, Zelinkagasse 2
office@ada.gv.at
www.entwicklung.at

Der
Rechnungshof

Independent. Objective. Effective.

Austrian Court of Audit
1031 Vienna, Dampfschiffstraße 2
Austria
office@rechnungshof.gv.at
www.rechnungshof@gv.at

Raporti përfundimtar

Vlerësim i pavarësisë së Kontrollit të Lartë të Shtetit Shqiptar nga kolegët e institucioneve homologe

PËRMBAJTJA

Listë e tabelave _____	3
Listë shkurtimesh _____	4
Hyrje dhe historiku _____	5
Objektivat e Vlerësimit nga institucionet homologe _____	5
Vëzhgime mbi tetë parimet e pavarësisë sipas Deklaratës së Meksikës _____	9
Parimi 1 Ekzistenca e kuadrit ligjor të përshtatshëm dhe efektiv si dhe zbatimi de facto i parimeve të këtij kuadri _____	9
Parimi 2 Pavarësia e drejtuesve dhe anëtarëve (të institucioneve kolegjinale) të SAI-ve, përfshirë sigurinë e kohës së qendrimit në detyrë dhe imunitetin ligjor në kryerjen normale të detyrave të tyre _____	12
Parimi 3 Mandat gjerësisht i mjaftueshem dhe liri e plotë veprimi në kryerjen e funksioneve të SAI-ve _____	16
Parimi 4 Akses i pakufizuar në informacion _____	23
Parimi 5 E drejta dhe detyrimi për të raportuar mbi punën e tij _____	25
Parimi 6 Liria për të vendosur për përmbajtjen dhe kohën e raporteve të auditi-mit si dhe për botimin dhe shpërndarjen e tyre _____	29
Parimi 7 Ekzistenca e mekanizmave të efektshëm të ndjekjes së zbatimit të re-komandimeve të SAI-t _____	32
Parimi 8 Autonomi financiare dhe menaxheriale/administrative si dhe disponue- shmëria e burimeve të përshtatshme njerëzore, materiale dhe monetare _	35
Shtojca 1: Palët e Interesit të intervistuaras _____	40
Shtojca 2: Anëtarët e Grupit të Vlerësimit _____	41

LISTË E TABELAVE

Figura 1:	Harta e Shqipërisë _____	7
Tabela 1:	Mandati i KLSH-së në lidhje me Parimin 3, paragrafin 1 dhe 2 të Deklaratës së Meksikës _____	18
Tabela 2:	Kompetencat e KLSH-së në lidhje me Parimin 3, paragrafi 3 të Deklaratës së Meksikës _____	20
Tabela 3:	Niveli i zbatimit të rekomandimeve _____	33
Tabela 4:	Buxheti i KLSH-së dhe buxheti i shtetit _____	36
Tabela 5:	Employees of the ALSAI _____	37

LISTË SHKURTIMESH

GjAA/ACA	Gjykata Austriake e Auditimit
ALL	Leku shqiptar
KLSH	Kontrrolli i Lartë i Shtetit
p.sh.	Për shembull
etj.	E të tjera/et sequens; e në vazhdim
EUR	Euro
PBB	Prodhimi i Brendshëm Bruto
INTOSAI	Organizata Ndërkombëtare e Institucioneve Supreme të Auditimit
IPA	Instrumenti për Asistencë Para - aderimit
ISSAI	Standardet ndërkombëtare të Institucioneve Supreme të Auditimit
Mil.	Milion (ë)
OJQ	Organizata Jo - Qeveritare
Nr.	Numër
para.	Paragraf
SAI	Institucion Suprem i Auditimit (angl. Supreme Audit Institution)
US\$	Dollari Amerikan

Hyrje dhe historiku

Sic theksohet në Deklaratën e Limës (1977) dhe Deklaratën e Meksikës (2007), si dhe në Rezolutën e Asamblesë së Përgjithshme të Kombeve të Bashkuara A/66/209 (2011) dhe rezolutën A/69/228 (2015) të miratuar kohët e fundit, pavarësia e Institucioneve Supreme të Auditimit (SAI-ve) është vendimtare për të garantuar mundësinë e kryerjes së punës në mënyrë të lirë dhe të paanshme dhe për të kontribuar në këtë mënyrë në mirë – qeverisje, transparencë dhe llogaridhënie.

Për këtë qëllim, partnerët: Sekretariati i Përgjithshëm i Organizatës Ndërkombëtare të Institucioneve Supreme të Auditimit (INTOSAI), Kontrolli i Lartë i Shtetit Shqiptar (KLSH), Gjykata Austriake e Auditimit (GjAA) si dhe Gjykata e Llogarive e Moldavisë (GjLIM) ranë dakord të kryejnë një vlerësim të pavarësisë. Marrëveshja për vlerësimin nga institucionet homologe bazohet në parimet e vullnetarizmit, partneritetit dhe besimit reciprok.

Objektivat e Vlerësimit nga institucionet homologe

Objektivi i vlerësimit nga institucionet homologe ishte t'i jepnin Kontrollit të Lartë të Shtetit një vlerësim të përputhshmërisë me Standardet Ndërkombëtare të Institucioneve Supreme të Auditimit (ISSAI) në lidhje me pavarësinë e SAI-ve (ISSAI 10: Deklarata e Meksikës mbi pavarësinë e SAI-ve; ISSAI 11: Udhëzime dhe praktika të mira në lidhje me pavarësinë e SAI-ve) si dhe të jepnin rekomandime për të përmirësuar pavarësinë e SAI-ve. Kështu, u shqyrtuan edhe elementë qendrorë të ISSAI 12: Vlera dhe Dobitë e Institucioneve Supreme të Auditimit – Të bësh ndryshimin në jetën e qytetarëve. Rëndësia e këtyre çështjeve është vërtetuar nga Komiteti i Bashkuar (Rezoluta A/69/228 e miratuar në vitin 2015) në promovimin dhe kujdesin për efikasitetin, llogaridhënien dhe transparencën e administratës publike duke forcuar SAI-t.

Vlerësimi u përqendrua në tetë parimet e pavarësisë, sipas Deklaratës së Meksikës:

- ekzistenca e një kuadri efektiv ligjor
- pavarësia e drejtuesve dhe anëtarëve të SAI-ve
- mandat i gjerë legjislativ dhe liri e plotë veprimi në kryerjen e funksioneve të SAI-ve
- akses i pakufizuar në informacion
- e drejta dhe detyrimi për të raportuar mbi rezultatet e auditimit
- liria për të vendosur mbi përmbajtjen dhe kohën e raporteve të auditimit
- ekzistenca e një mekanizmi për ndjekjen e zbatimit të rekomandimeve
- autonomi financiare/menaxheriale/administrative dhe burime të përshtatshme.

Vizita në KLSH e grupit të vlerësimit u krye në shkurt të vitit 2016. Grupi i vlerësimit u përqendrua në situatën aktuale dhe në zhvillimet gjatë viteve 2013 - 2015. Faktet u mbledhën nëpërmjet një pyetësoi, përgjatë diskutimeve me përfaqësues të KLSH-së dhe nga studimi i dokumenteve dhe të dhënave të vëna në dispozicion nga KLSH. Për shkak se në anglisht ishin të disponueshme vetëm burimet më të rëndësishme të informacionit me shkrim, siç është legjislacioni, intervistat dhe diskutimet me punonjësit e KLSH-së përbënë burimin kryesor të informacionit për grupin e vlerësimit. Gjetjet u plotësuan edhe nga diskutimet me palët e jashtme të interesit (shihni Shtojcën I).

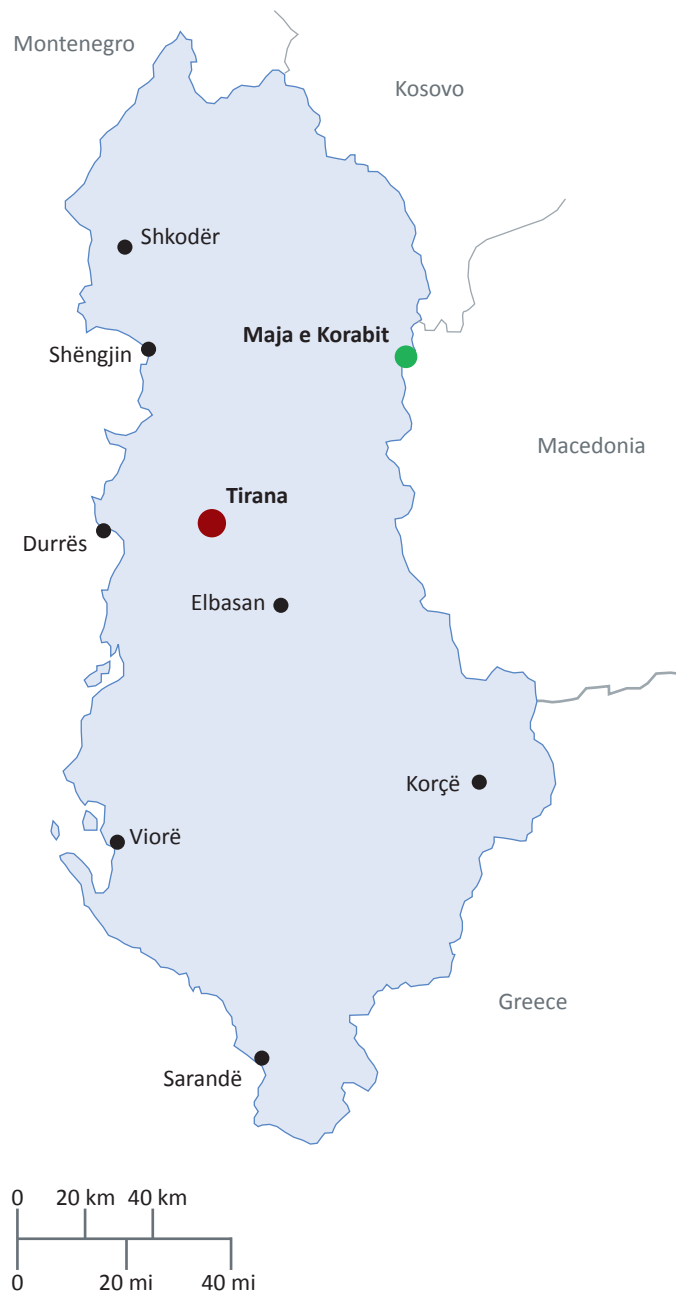
Raporti është strukturuar si më poshtë:

- (.1) citon parimin përkatës të Deklaratës së Meksikës;
- (.2) konturon faktet e gjetura nga grupi i vlerësimit;
- (.3) përmban vlerësime të gjetjeve të grupit të vlerësimit dhe panoramën e SAI-t të marrë në shqyrtim

Figura 1: Harta e Shqipërisë

Të dhëna kyçe

Shqipëria			
Sipërfaqja	27,400 km ²		
	2012	2013	2014
Popullsia	2.90 Mil.	2.90 Mil.	2.89 Mil.
Rritja e popullsisë	- 0.1%	- 0.1%	- 0.1%
PBB	12,320 Mil. US\$	12,781 Mil. US\$	13,212 Mil. US\$
PBB për frymë	4,248 US\$	4,411 US\$	4,564 US\$
Inflacioni, çmimet e konsumit	2.0 %	1.9 %	1.6 %

Kontrolli i Lartë i Shtetit			
Themeluar në	1925		
Baza ligjore	Kushtetuta e Shqipërisë		
	Ligji nr. 154/2014 "Për organizimin dhe funksionimin e Kontrollit të Lartë të Shtetit" (Ligji për KLSH-në)		
Mandati i kryetarit të SAI-t	7 vjet		
Emërohet/zgjidhet nga	Parlamenti, me propozim të Presidentit të Republikës		
Riemërimi, nëse është i mundur	Po, një herë		
	2013	2014	2015
Buxheti i shtetit sipas viteve	2,924 Mil. EUR	3,260 Mil. EUR	3,260 Mil. EUR
Buxheti i SAI-t sipas viteve	2.08 Mil. EUR	2.65 Mil. EUR	2.50 Mil. EUR
Buxheti i SAI-t në përqindje të buxhetit të shtetit	0.07 %	0.08 %	0.06 %
Personeli i SAI-t (ekuivalenti me kohë të plotë pune)	161	166	171 ¹⁾
Personeli: meshkuj/femra	109/52	101/65	101/65
Mosha mesatare	46.2	46.1	43.8
Audituesit (ekuivalenti me kohë të plotë pune)	106	111	122
Buxheti për personelin sipas viteve	1.58 Mil. EUR	1.64 Mil. EUR	1.71 Mil. EUR
Buxheti për personelin si përqindje e buxhetit të SAI-t	76 %	62 %	68 %
Kodi i etikës, është ekzistent dhe në përdorim	Po		
Ditë trajnimi për person	22	26	27
Auditime në vit	150	159	155
Reporte në vit	2	2	2
Publikime të rezultateve të auditimit	Po		
Kohëzgjatja mesatare e auditimit	3.5 muaj		
Kostoja mesatare e auditimit	14,803 EUR		
Auditime performance	Po		
Auditime financiare	Po		
Auditime përputhshmërie	Po		

1) 166 punonjës + 5 vende të paplotësuara

Burimet: KLSH (kursi i këmbimit: 1 Euro = 140 Lek); Banka Botërore

Vëzhgime mbi tetë parimet e pavarësisë sipas Deklaratës së Meksikës

Parimi 1

Ekzistenca e kuadrit ligjor të përshtatshëm dhe efektiv si dhe zbatimi de facto i parimeve të këtij kuadri

1.1 Kërkohet ekzistenca e një ligji që përcakton me hollësi shtrirjen e pavarësisë së SAI-t.

1.2 (1) Pavarësia, mandati dhe organizimi i Institucionit Suprem të Auditimit në Shqipëri (Kontrollit të Lartë të Shtetit) sanksionohen dhe mbrohen nga Kushtetuta dhe nga Ligji nr. 154/2014 "Për organizimin dhe funksionimin e Kontrollit të Lartë të Shtetit" (këtu e më poshtë referuar si Ligji për KLSH-në).

(2) Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë është miratuar me referendum në 22 nëntor 1998 dhe është ndryshuar në 13 janar 2007. Sipas Kushtetutës, Kontrolli i Lartë i Shtetit (Institucioni Suprem i Auditimit, këtu e më poshtë referuar si KLSH) është institucioni më i lartë i auditimit ekonomik dhe financiar. Kushtetuta e Shqipërisë përmban dispozita në lidhje me Parimet 2, 3 dhe 5¹ të Deklaratës së Meksikës.

(3) Hollësi rreth strukturës organizative të KLSH-së si dhe kompetencave e detyrave të tij, përfshirë mandatin e auditimit, përcaktohen në Ligjin për KLSH-në.

Ligji i ri për KLSH-në hyri në fuqi në shkurt 2015 dhe zëvendësoi ligjin e mëparshëm të vitit 1997².

(4) Ligji i ri për KLSH-në përmban dispozitat e mëposhtme:

- Kreu I i titulluar "Dispozita të Përgjithshme" përfshin fushën dhe parimet e veprimtarisë së KLSH-së, përkufizimin e termave, rregullat e autonomisë buxhetore, të bashkëpunimit me institucione të tjera dhe të zgjidhjes së mosmarrëveshjeve lidhur me kompetencat e KLSH-së. Neni 4 i Ligjit për KLSH-në përcakton pavarësinë e KLSH-së dhe përcakton se ai i ushtron kompetenca në përputhje me Kushtetutën dhe ligjin. Neni 4 gjithashtu përcakton se KLSH-ja është organ i depolitizuar dhe nuk është i varur nga asnjë parti politike (Shihni Parimin 8).

¹ Kushtetuta përcakton edhe të drejtën e Kryetarit për të çuar çështje në Gjykatën Kushtetuese.

² Ligji nr. 8270, datë 23.12.1997 "Për Kontrollin e Lartë të Shtetit"

- Kreu II, i titulluar "Kompetencat, të drejtat dhe detyrat" përcakton që KLSH-ja vendos për planin e auditimeve në mënyrë të pavarur. Ky kapitull përfshin mandatin e KLSH-së dhe llojet e auditimeve (auditimin financiar, të performancës, të përputhshmërisë dhe auditimin e TI-së). Gjithashtu, përcakton të drejtat, kompetencat dhe detyrat e KLSH-së, marrëdhënien me auditin e brendshëm dhe sistemet e kontrollit. KLSH ka të drejtë të rekomandojë ndryshime apo anulime të akteve ligjore që janë në kundërshtim me njëri – tjetrin apo nuk janë në përputhje me një akt ligjor të një niveli më të lartë ose me Kushtetutën e Shqipërisë³.
- KLSH-ja ka gjithashtu të drejtë të informojë drejtuesit e entit të audituar apo të institucioneve më të larta rreth shkeljeve ligjore materiale dhe të hartojë rekomandime, p.sh.: të ndërmarrë masa strukturore e organizative, përfshirë nisje të procedurës administrative apo disiplinore. Për më tepër, KLSH-ja ka të drejtë t'u drejtohet organeve të hetimit penal apo gjykatës për procedim penal.
- Ky kre gjithashtu parashikon bazën ligjore për raportin vjetor mbi zbatimin e buxhetit të shtetit dhe mekanizmin e ndjekjes nga KLSH (shihni Parimet 3, 5 dhe 7).
- Kreu III, i titulluar "Kryetari i KLSH-së" përcakton zgjedhjen dhe mandatin e Kryetarit, kriteret e përzgjedhjes, imunitetin, mandatin dhe përgjegjësitë e tij (shihni Parimin 2).
- Kreu IV , i titulluar "E drejta e disponimit të dokumenteve dhe informacionit" përcakton të drejtat e KLSH-së në lidhje me subjektet e audituara përsa i përket disponimit të informacionit dhe dokumentacionit që konsiderohet i nevojshëm për kryerjen e punës së saj. Ky kapitull përfshin hollësi rreth trajtimit të çështjeve që përfshijnë sekrete shtetërore apo informacion konfidencial. KLSH ka të drejtën e disponimit të të gjitha dokumenteve zyrtare që konsiderohen të nevojshme për ushtrimin e kompetencave dhe detyrave ligjore. Në rastin e akteve apo përjashtimeve që janë në shkelje të këtyre të drejtave apo në rast se veprimtaria apo puna e KLSH-së pengohet, KLSH-ja ka të drejtë t'i referojë çështjet tek organi më i lartë administrativ ose në organet e pushtetit gjyqësor (shihni Parimet 3 dhe 4)

³ E drejta e KLSH-së për të nisur procedim në Gjykatën Kushtetuese shprehet në nenin 134 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë.

- Kreu V, i titulluar "Raportet e kontrollit" trajton çështje që lidhen me të drejtat e subjekteve të audituara për të dorëzuar komentet dhe observacionet e tyre si dhe me raportin e KLSH-së që paraqitet në Kuvend dhe në institucione të tjera të interesuara (shihni Parimet 3, 5, 6 dhe 7)
- Kreu VI, i titulluar "Organizimi, struktura dhe statusi i punonjësve" trajton çështje që lidhen me të drejtat dhe detyrimet e punonjësve të KLSH-së, kriteret dhe procedurat për rekrutimin e këtyre punonjësve, të drejtën për të kontraktuar përkohësisht ekspertë të jashtëm si dhe rregullat për shmangien e konfliktit të interesit (shihni Parimet 3 dhe 8)
- Kreu VII, i titulluar "Dispozita përfundimtare" përfshin dispozita që lidhen me miratimin e rregulloreve, manualeve, udhëzimeve, Kodin e Etikës, si dhe shfuqizimin e Ligjit të mëparshëm nr. 8270 dhe hyrjen në fuqi të ligjit të ri të KLSH-së (shihni Parimin 3)

(5) Në përmbledhje të sa më sipër, Kushtetuta dhe Ligji për KLSH-në mbulojnë të gjitha Parimet e Deklaratës mbi Pavarësinë e Institucioneve Supreme të Auditimit. Zbatimi de facto i dispozitave të këtij kuadri është i përcaktuar shumë mirë. Hollësi të mëtejshme do të shtjellohen në pjesët që trajtojnë specifikisht secilin parim.

1.3

Grupi i Vlerësimit vuri re se pavarësia, kompetencat dhe organizimi i KLSH-së janë ligjërish dhe de facto të përcaktuara dhe të mbrojtura nga Kushtetuta dhe nga Ligji për KLSH-në. Me hyrjen në fuqi të Ligjit për KLSH-në në vitin 2015, KLSH konstatoi një përmirësim të konsiderueshëm në krahasim me përcaktimet e ligjit të mëparshëm. Grupi i Vlerësimit gjeti një kuadër të miratuar ligjor të përshtatshëm dhe të efektshëm, në përputhje me Deklaratën e Meksikës.

Megjithatë, Grupi i Vlerësimit vuri re se disa çështje kyçe që garantojnë pavarësinë e KLSH-së parashikohen në Ligjin e KLSH-së, në vend që të jenë të sanksionuara në Kushtetutën e Shqipërisë. Çështje të tilla si: aksesit i pakufizuar i informacionit, pavarësia në përzgjedhjen e temave të auditimit, kërkesat e raportimit apo pavarësia financiare nuk parashikohen në Kushtetutë, por në Ligjin e KLSH-së.

Meqenëse Kushtetuta është më pak e prirur ndaj ndryshimeve për shkak të kërkesës më strikte të miratimit me shumicë votash, Grupi i Vlerësimit rekomandon që të gjitha parakushtet që konsiderohen të domosdoshme për pavarësinë e KLSH-së të përfshihni në Kushtetutë, siç kërkohet nga Deklarata e Limës, Seksioni 5, paragrafi 3.

Parimi 2

Pavarësia e drejtuesve dhe anëtarëve (të institucioneve kolegjiale) të SAI-ve, përfshirë sigurinë e kohës së qëndrimit në detyrë dhe imunitetin ligjor në kryerjen normale të detyrave të tyre

- 2.1 Legjislacioni i zbatueshëm duhet të specifikojë kushtet për emërimin, ri – emërimin, punësimin, shkarkimin dhe daljen në pension të Kryetarit të KLSH-së (dhe anëtarëve të institucioneve kolegjiale), i cili/e cila:
- Emërohet, ri – emërohet apo shkarkohet nëpërmjet një procesi që garanton sigurinë e tij/saj/tyre nga ekzekutivi;
  - Emërohet për mandate mjaftueshëm të gjata dhe fikse që i mundëson atij/asaj/atyre të kryejnë detyrën pa pasur frikë nga ndëshkimet; dhe
  - Gëzon imunitet ndaj ndjekjes penale për çdo veprim të shkuar apo aktual që rezulton nga kryerja normale e detyrave të tij/saj/tyre, sipas rastit. 2.2

2.2 (1) Neni 162 paragrafi 2 i Kushtetutës parashikon emërimin dhe shkarkimin e Kryetarit të KLSH-së nga Kuvendi me propozim të Presidentit të Republikës. Kuvendi vendos për emërimin e Kryetarit të KLSH-së me shumicë të thjeshtë votash⁴.

Ligji i KLSH-së, në nenet 20 deri në 25 të tij, përcakton më tej rregullat për emërimin, të drejtat dhe detyrat si dhe shkarkimin e Kryetarit; neni 23 nuk përcakton në mënyrë të qartë numrin e saktë të shumicës së votave që kërkohen.

(2) Kriteret e përzgjedhjes së Kryetarit përcaktojnë nivelin e arsimimit dhe një përvojë të caktuar profesionale si dhe kërkesën për dëshmi të pastër penalteti dhe integritet të lartë moral dhe profesional. Ky ligj nuk parashikon procedurën zyrtare për konstatimin e përmbushjes ose jo të këtyre kriterëve, por ia le këtë vlerësim deputetëve të Kuvendit.

3) Ligji i KLSH-së përcakton se funksioni i Kryetarit të KLSH-së është i papajtueshëm me funksione politike apo punësim në subjekte publike apo private, me përjashtime të vogla të përcaktuara qartë të mësimdhënies, botimeve dhe veprimtarive kulturore dhe sportive, me kusht që këto aktivitete të mos çënojnë paanshmërinë dhe pavarësinë e Kryetarit.

⁴ Neni 78 i Kushtetutës parashikon gjithashtu se Kuvendi vendos me shumicën e votave, në prani të më shumë se gjysmës së 140 anëtarëve të tij.

(4) Neni 19 i Ligjit për KLSH-në specifikon më tej se Kryetari drejton dhe përfaqëson KLSH-në dhe se paga e tij është e barabartë me pagën e Kryetarit të Gjykatës së Lartë që do të thotë se paga e Kryetarit është e barabartë me 120% të rrogës së një ministri.

(5) Mbarimi i mandatit të Kryetarit rregullohet specifikisht me nenin 23 të Ligjit për KLSH-në, në paragrafin e parë të së cilit shprehen arsyet e mbarimit automatik të mandatit⁵ dhe në paragrafin e dytë shprehen arsyet për të cilat Kuvendi mund të shkarkojë Kryetarin nga detyra, me propozim të Presidentit⁶.

Dispozitat ligjore janë të ngjashme me ato të shkarkimit të gjyqtarëve të Gjykatës së Lartë, megjithatë, ka ndryshime të dukshme: neni 23 paragrafi 1 i Ligjit për KLSH-në ka një mbivendosje për faktin që parashikon përfundimin automatik të mandatit të Kryetarit kur dënohet nga gjykata me vendim të formës së prerë për kryerjen e një krimi, megjithatë neni 23 paragrafi 2 i Ligjit për KLSH-në i jep gjithashtu të drjetën Kuvendit të shkarkojë Kryetarin në një rast të tillë.

Neni 23 i Ligjit për KLSH-në gjithashtu parashikon mbarimin e mandatit të Kryetarit në rastin e mosparaqitjes në detyrë pa arsye. Megjithatë, kjo dispozitë nuk parashikon një periudhë kohore të kësaj mungese të paarsyeshme, ndërkohë që në Kushtetutë dhe në Ligjin për Gjykatën Kushtetuese përcaktohet periudha kohore prej gjashtë muajsh mosparaqitjeje në detyrë për gjyqtarët e Gjykatës së Lartë dhe të Gjykatës Kushtetuese.

Pas përfundimit të mandatit, Kryetari qendron në detyrë deri në zgjedhjen e Kryetarit të ri. Ai ka të drejtë të rikthehet në detyrën e mëparshme ose në një detyrë të barasvlershme me të (neni 24 i Ligjit për KLSH-në).

(7) Sipas nenit 22 të Ligjit për KLSH-në, Kryetari gëzon të njëjtin imunitet si gjyqtari i Gjykatës së Lartë dhe më tej shtohet se imuniteti i Kryetarit shtrihet deri në mendimet e shprehura dhe vendimet e marra në ushtrim të funksioneve të tij. Sipas ligjit, Kryetari nuk mund të arrestohet apo t'i hiqet liria, përveçse nëse kapet në kryerje e sipër ose menjëherë pas kryerjes së një krimi; në raste të tilla vihet menjëherë në dijeni Gjykata Kushtetuese, e cila jep pëlqimin për

⁵ Arsyet për përfundimin e mandatit automatikisht janë: mbarimi i afatit shtatëvjeçar të qendrimit në detyrë, një vendim i i formës së prerë nga gjykata për kryerjen e një krimi, mosparaqitje në detyrë për shkaqe të paarsyeshme, dorëheqja e Kryetarit, vendim gjykate i formës së prerë që e deklaronte të paafte për të vepruar, mbushja e moshës së pensionit, vdekja.

⁶ Një vendim i tillë mund të merret në rast se Kryetari shkel Kushtetutën ose shkel rëndë ligjin, cilësohet nga Gjykata me vendim të formës së prerë si i paafte për të kryer detyrat e tij, në rast se dënohet nga gjykata me vendim të formës së prerë për kryerjen e një krimi, në rast se kryen akte ose sjellje që diskretitojnë rëndë pozitën dhe figurën e tij, dhe në rast se zbulohen raste të papajftëshmërisë së funksionit të Kryetarit.

arrestim brenda 24 orëve. Mosdhënia e pëlqimit nga Gjykata Kushtetuese çon në lirim të Kryetarit.

(8) Dy Kryetarët e mëparshëm të KLSH-së kanë qenë në detyrë për mandate të plota shtatëvjeçare; deri më tani nuk ka patur raste të ndërprerjes së parakohshme të mandatit apo të shkarkimit nga Kuvendi. Më tej, asnjëri nga dy Kryetarët e mëparshëm nuk është emëruar për një mandat të dytë.

2.3

Grupi i Vlerësimit vëren se kuadri ligjor mbulon të gjitha aspektet e emërimit, kryerjes dhe përfundimit të funksionit të Kryetarit të KLSH-së si dhe të karrierës së mëtejshme profesionale pas përfundimit të mandatit. Rregullat për emërimin, shkarkimin dhe kohëzgjatjen e mandatit përcaktohen në Kushtetutë, pra në nivelin më të lartë ligjor dhe Ligji për KLSH-në specifikon më tej aspekte të funksionit dhe mandatit të Kryetarit. Grupi i Vlerësimit vëren se rregullat për papajtueshmërinë e funksionit të Kryetarit me funksione të tjera politike dhe ekonomike gjithashtu shërbejnë për forcimin e transparencës dhe besimit të popullit në pavarësinë e Kryetarit të KLSH-së.

Dispozitat ligjore për zgjedhjen, rizgjedhjen dhe shkarkimin e Kryetarit me anë të votimit në Kuvend, me propozim të Presidentit parashikojnë pavarësinë e Kryetarit nga ekzekutivi. Grupi i Vlerësimit vëren se Ligji për KLSH-në nuk specifikon shumicën e votave që kërkohet për shkarkimin e Kryetarit. Megjithatë, KLSH gjykon se Kryetari gëzon të njëjtin lloj imuniteti si gjyqtarët e Gjykatës së Lartë, shkarkimi i të cilëve bëhet me shumicë të cilësuar votash.

Përsa i përket kohëzgjatjes së mandatit, edhe pse mandati shtatëvjeçar, me të drejtë rizgjedhjeje një herë, është më i gjatë se sa kohëzgjatja e një legjislature të rregullt, mandati i gjyqtarëve të Gjykatës Kushtetuese dhe të Gjykatës së Lartë është nëntëvjeçar, megjithëse pa të drejtë rizgjedhjeje. Sidoqoftë, meqenëse Deklarata e Meksikës kërkon një mandat mjaftueshëm të gjatë dhe të përcaktuar, Grupi i Vlerësimit vëren se KLSH është në pajtueshmëri me Deklaratën e Meksikës.

Grupi i Vlerësimit vëren se rregulli, sipas të cilit Kryetari mund të rikthehet në funksionin e mëparshëm pas përfundimit të mandatit të plotë, është një masë për të forcuar pavarësinë e Kryetarit.

Rregullat për shkarkimin e Kryetarit në rastin e mungesës së tij në detyrë si dhe në rastin e dënimit për kryerjen e një krimi, nuk duken mjaftueshëm të qarta e të sakta. Përfundimi automatikisht i mandatit të Kryetarit për shkak të mungesës së pajustificuar për një periudhë të papërcaktuar duket problematik për shkak të pa-sigurisë juridike në rastin e një mungese në detyrë, pavarësisht kohëzgjatjes së saj. Për më tepër, pasojat ligjore të një dënimi për një krim të kryer nga Kryetari çojnë automatikisht në përfundimin e mandatit, por në të njëjtën kohë i japin Kuvendit të drejtën e shkarkimit të Kryetarit. Me synim rritjen e sigurisë juridike, Grupi i Vlerësimit rekomandon që KLShtë rrisë ndërgjegjësimin rreth kësaj paqartësie me qëllim kërkimin e saktësisimit të mëtejshëm të këtyre dispozitave.

Rregullat për imunitetin e Kryetarit korrespondojnë me ato për gjyqtarët e Gjykatës së Lartë dhe përmbushin kërkesat e Parimit 2 të Deklaratës së Meksikës.

Parimi 3

Mandat gjerësisht i mjaftueshem dhe liri e plotë veprimi në kryerjen e funksioneve të SAI-ve

3.1

SAI-të duhet të kenë mundësinë të auditojnë

- Përdorimin e parave, burimeve apo pasurive publike nga marrësi apo përfituesi i tyre pavarësisht natyrës së tij ligjore;
- Mbledhjen e të ardhurave nga qeveria apo subjektet publike;
- Ligjshmërinë dhe rregullshmërinë e llogarive të qeverisë apo subjekteve publike;
- Cilësinë e menaxhimit dhe raportimit financiar; dhe
- Ekonomicitetin, efikasitetin dhe efektivitetin e punës së qeverisë dhe subjekteve publike.

Përveçse kur kërkohet specifikisht me ligj, SAI-t nuk auditojnë politikat qeveritare apo politikat e subjekteve publike; puna e tyre është e kufizuar në auditimin e zbatimit të politikave.

SAI respekton ligjet e miratuara nga organet ligjvënëse, por është i çliruar nga drejtimi apo ndërhyrja e organeve ligjvënëse apo ekzekutive, në

- përzgjedhjen e çështjeve të auditimit;
- planifikimin, programimin, kryerjen, raportimin dhe ndjekjen e auditimeve;
- organizimin dhe drejtimin e institucionit; dhe
- kërkimin e zbatimit të vendimeve të tij, kur mandati i mundëson zbatimin e sanksioneve.

SAI nuk duhet të përfshihet, apo të shihet që përfshihet në ndonjë mënyrë, çfarëdoqoftë ajo/ në mënyrën e drejtimit të organizatave që auditon.

SAI duhet të sigurohet që personeli i tij nuk zhvillon marrëdhënie shumë të afërta me subjektet që auditojnë, në mënyrë që të ruajnë dhe shfaqin objektivitetin.

SAI duhet të ketë liri të plotë në përmbushjen e përgjegjësisë, duhet të bashkëpunojë me qeverinë dhe subjektet publike që punojnë për përdorimin dhe menaxhimin e fondeve publike.

SAI duhet të përdorë standarde të përshtatshme pune dhe auditimi si dhe një kod etike të bazuar në dokumentet zyrtare të INTOSAI-t, Federatës Ndërkombëtare të Kontabilistëve si dhe të organeve të tjera të njohura të përcaktimit të standardeve.

SAI duhet të dorëzojë në organin ligjvënës dhe në organe të tjerë shtetërorë një raport vjetor të veprimtarisë së tij– siç kërkohet në kushtetutë, statute apo në legjislacion dhe duhet ta bëjë atë të disponueshme për publikun.

3.2

(1) Detyrat e KLSH-së përcaktohen në Kushtetutë dhe gjithashtu në Ligjin për KLSH-në. Neni 163 i Kushtetutës përcakton se KLSH duhet të auditojë e shqyrtojë:

1. veprimtarinë ekonomike të institucioneve shtetërore dhe të enteve të tjerë ligjorë të shtetit;
2. përdorimin dhe mbrojtjen e fondeve shtetërore nga organet e qeverisjes qendrore dhe asaj vendore;
3. veprimtarinë ekonomike të personave juridikë në të cilat shteti ka më shumë se gjysmën e interesit dhe huatë, kreditë dhe detyrimet e të cilave garantoohen nga shteti.

(2) Mandati përcaktohet në nenin 10⁷ e në vijim të Ligjit për KLSH-në. Për hollësi, shihni tabelën e mëposhtme:

⁷ Neni 10 i Ligjit për KLSH-në përcakton se KLSH ka kompetencë:

- a) auditimin e zbatimit të buxhetit nga njësitë e qeverisjes së përgjithshme, duke përfshirë llogaritë vjetore të buxhetit;
- b) auditimin e mbledhjes së të ardhurave publike;
- c) auditimin e përdorimit, administrimit dhe mbrojtjes së fondeve publike dhe pronës publike apo shtetërore nga njësitë e qeverisjes së përgjithshme;
- d) auditimin e pasqyrave financiare për njësitë e qeverisjes së përgjithshme dhe dhënien e opinionit për to;
- e) auditimin e sistemeve të auditimit të brendshëm të sektorit publik
- dh) auditimin e përdoruesve të fondeve publike të ofruara nga Bashkimi Evropian ose organizata të tjera ndërkombëtare, me përjashtim të rasteve kur është parashikuar ndryshe me ligj të veçantë;
- e) auditimin e përdorimit, administrimit të fondeve dhe pronës publike apo shtetërore, si dhe mbrojtjen e interesave ekonomike dhe financiarë të shtetit në personat juridikë, në të cilët shteti ka më shumë se gjysmën e pjesëve ose të aksioneve, ose kur huat, kreditë dhe detyrimet e tyre garantoohen nga shteti;
- e) auditimin, me qëllim mbrojtjen e interesave publikë, në veprimtarinë apo sektorët e rregulluar me kontrata koncesionare;
- f) auditimin e partive politike, enteve publike apo shoqatave për fondet që u janë akorduar atyre nga buxheti I shtetit;
- g) auditimin e subjekteve të tjera, të përcaktuara në ligje të veçanta.

K Kontrolli i Lartë i Shtetit, çdo vit, jep opinion për raportin vjetor të zbatimit të buxhetit të konsoliduar, I cili përfshin edhe vlerësimin e bërë, bazuar në nenin 15 të këtij ligji.

Tabela 1: Mandati i KLSH-së në lidhje me Parimin 3, paragrafin 1 dhe 2 të Deklaratës së Meksikës

SAI-t duhet të kenë mundësi të auditojnë...	Miratimi & Pasqyrimi	Përshkrimi	Zbatimi
... përdorimin e parave, burimeve apo pasurive publike nga marrësi apo përfituesi i tyre pavarësisht natyrës së tij ligjore;	Neni 15 i Ligjit për KLSH-në	(...) ente ku qeveria ka më shumë se 50% të aksioneve	në varësi të llojit të auditimit, shihni Manualin e përmendura më poshtë
... mbledhjen e të ardhurave nga qeveria apo subjektet publike;	Neni 10 i Ligjit për KLSH-në	është kompetencë e KLSH-së të auditojë mbledhjen e të ardhurave publike	në varësi të llojit të auditimit, shihni Manualin e përmendura më poshtë
... ligjshmërinë dhe rregullshmërinë e llogarive të qeverisë apo subjekteve publike;	Neni 12 i Ligjit për KLSH-në	KLSH përcakton: a) nëse të ardhurat dhe shpenzimet kanë qenë në linjë me ligjin për buxhetin e shtetit, me aktet ligjore të përshtatshme dhe me parimet e ligjit për menaxhimin financiar dhe kontrollin; b) nëse janë zbatuar parimet e përgjithshme të menaxhimit financiar në sektorin publik si dhe të sjelljes së zyrtarëve të sektorit publik.	Manuali i Auditimit të Performancës është miratuar. Përkthimi, botimi dhe shpërndarja e ISSAI-ve
...cilësinë e menaxhimit dhe raportimit financiar	Neni 11 i Ligjit për KLSH-në (Auditimi financiar)	Auditim financiar nënkupton një vlerësim të pavarur që rezulton në një opinion me siguri të arsyeshme, nëse gjendja e raportuar financiare e një subjekti të audituar, rezultatet dhe përdorimi i burimeve janë paraqitur në mënyrë të drejtë dhe në përputhje me kuadrin ligjor të raportimit financiar.	Manuali ekzistues i Auditimit Financiar (jo në përputhshmëri të plotë me standardet ndërkombëtare); Manuali i ri i Auditimit Financiar është miratuar, por nuk është vënë në zbatim. Përkthimi, botimi dhe shpërndarja e ISSAI-ve
...Ekonomicitetin, efikasitetin dhe efektivitetin e punës së qeverisë dhe subjekteve publike.	Neni 13 i Ligjit për KLSH-në (Auditimi i Performancës)	KLSH duhet të vlerësojë nëse programet, organizimi i punës dhe proceset, veprimtaritë dhe sistemet e menaxhimit të subjekteve të sektorit publik operojnë në përputhje me parimet e ekonomicitetit, efikasitetit dhe efektivitetit.	Treguesit e Performancës në vitin 2015, Manuali i Auditimit të Performancës; Përkthimi, botimi dhe shpërndarja e ISSAI-ve
Përveçse kur specifikisht kërkohet me ligj, SAI-t nuk auditojnë politikat qeveritare apo politikat e subjekteve publike; puna e tyre është e kufizuar në auditimin e zbatimit të politikave.	KLSH-ja nuk auditon politikat qeveritare apo ato të enteve publike	Ligji për KLSH-në nuk përmban ndonjë dispozitë të veçantë në lidhje me auditimin e politikave	në veprimtarinë e saj audituese, KLSH përqendrohet në auditimin e zbatimit të politikave

Burimi: KLSH, Deklarata e Meksikës

(3) Kufizimet në lidhje me kompetencat gjenden në nenin 26 të Ligjit për KLSH-në:

KLSH-ja nuk ka kompetencë auditimi të disa prej enteve ligjore në të cilat shteti ka më pak se 50% të aksioneve. Si rrjedhojë, KLSH-ja nuk mund të auditojë partneritetet publike – private të enteve shtetërore me kompanitë private. Në këto raste KLSH mund të auditojë vetëm kontratat që kanë të bëjnë me partneritetin publik – privat, institucionin shtetëror kontraktues si dhe performancën e kontabilitetit e kontratës. Për më tepër, në Shqipëri disa shërbime publike u kalohen kompanive private në bazë të një kontrate.

Kompetencat e KLSH-së përfshijnë auditimin e administratës tatimore. Auditimi i çështjeve individuale tatimore është i përjashtuar. Kompetencat e KLSH-së gjithashtu përfshijnë auditimin e çështjeve që përmbajnë sekret shtetëror. Për më shumë hollësi shihni Parimin 4.

(4) KLSH-ja ka nisur kryerjen e auditimeve të performancës në vitin 2012 që çoi dhe në krijimin e departamentit të auditimit të performancës. Për të forcuar pozitën e tij brenda KLSH-së, ky departament u ngrit si njësi e specializuar nën varësi direkte të Kryetarit.

KLSH-ja ka nisur kryerjen e auditimeve të TI vetëm kohët e fundit.

Për më tepër, KLSH-ja nuk auditon partitë politike, edhe pse një gjë e tillë është në kompetencat e saj.

(5) Për më shumë hollësi në lidhje me kompetencat dhe planin e auditimit, shihni tabelën e mëposhtme:

Tabela 2: Kompetencat e KLSH-së në lidhje me Parimin 3, paragrafi 3 të Deklaratës së Meksikës

ISSAI 10 Parimi 3 SAI respekton ligjet e miratuara nga organet ligjvënëse, por është i çliruar nga drejtimi apo ndërhyrja e organeve ligjvënëse apo ekzekutive, në ...	Miratimi & Pasqyrimi	Përshkrimi	Zbatimi
...përzgjedhjen e çështjeve të auditimit.	Neni 9 i Ligjit për KLSH-në	KLSH-ja vendos në mënyrë të pavarur, në çdo moment lidhur me planin e aktiviteteve. Gjatë procesit, mund të marrë në konsideratë propozimet e subjekteve të tjera qeveritare.	është proces i organizuar. Në përgjithësi, ka një analizë të bazuar në risk dhe nevojat e publikut mund të merren parasysh.
...planifikimin, programi-min, raportimin dhe ndjekjen e auditimit.	planifikimi: neni 9 kryerja: neni 26 raportimi: neni 31, neni 32, ndjekja: neni 30 i Ligjit për KLSH-në	Raportimi: në lidhje me auditime të caktuara, vetë KLSH i ka kërkuar Kuvendit t'i raportojë mbi veprimtarinë e saj përsa u përket gjetjeve dhe observacioneve të paraqitura në raport, në lidhje me nenin 31/2 Ndjekja: brenda 6 muajsh pas evadimit të raportit përfundimtar, subjekti i audituar i raporton KLSH-së në lidhje me masat e marra për përmbushjen e rekomandimeve të KLSH-së.	një vendim i brendshëm i Kryetarit; Ligji për KLSH-në pasqyron ISSAI 1260
...organizimin dhe drejtimin e zyrës.	Neni 25 i Ligjit për KLSH-në	Kryetri ka të drejtë të vendosë për strukturën e KLSH-së si dhe për kompetencat dhe detyrat e njësive organizative.	Rregullorja e brendshme për organizimin dhe funksionimin e KLSH-së, miratuar me Vendim të Kryetarit të KLSH-së, nr. 85, datë 30.06.2015
... kërkimin e zbatimit të vendimeve të tij, kur mandati i mundëson zbatimin e sanksioneve.	Neni 15 i Ligjit për KLSH-në	(1) KLSH ka të drejtë të referojë çështje në prokurori, nëse çështje të tilla janë në kompetencë të prokurorisë; të drejtë të padisë në gjykatë; (2) KLSH ka të drejtë të përcaktojë afate kohore për raportimin brenda 20 ditëve pas datës së evadimit të raportit përsa u përket planeve të veprimit për zbatimin e rekomandimeve; në rast mosveprimi ka të drejtë ta ngrejë çështjen deri në nivelin më të lartë të autoriteteve shtetërore; (3) t'i propozojë Komisionit parlamentar për ekonominë dhe financën të hetojë më tej në lidhje me raporte auditimi të veçanta, etj.	

Burimi: KLSH

(6) Sipas nenit 9 të Ligjit për KLSH-në, KLSH vendos në mënyrë të pavarur për planin e veprimtarisë së tij. KLSH mund të marrë në konsideratë propozimet e bëra nga njësitë e tjera të qeverisjes së përgjithshme, por nuk është e detyruar të ndërmarrë veprime në lidhje me to; Kryetari ka të drejtë të vendosë nëse KLSH do t'i marrë në konsideratë apo jo këto propozime.

(7) Përsa i përket mospërfshirjes në drejtimin e organizatave të audituara, neni 21 i Ligjit për KLSH-në përcakton papajtueshmëritë e funksionit të Kryetarit me funksione të tjera. Për hollësi të mëtejshme shihni Parimin

Që të sigurohen se personeli i KLSH-së nuk ndërton marrëdhënie të afërta me subjektet e audituara, audituesit nuk mund të pranojnë kompetenca politike apo të jenë anëtarë aktivë të ndonjë partie a organizate politikedhe nuk duhet të kryejnë aktivitete me natyrë politike apo tregtare. Përrjashtim nga ky kufizim bëjnë mësimdhënia, botimi dhe aktivitete kulturore e sportive, me kusht që ato aktivitete të mos dëmtojnë dinjitetin e institucionit dhe të mos çenojnë paanshmërinë dhe pavarësinë e tij.

Kryetari është përgjegjës për nxjerrjen e vendimeve të brendshme në raste të jashtëzakonshme të papajtueshmërisë me funksionet e auditimit. Në rast se vihen re këto lloj papajtueshmërisë, nis procedura disiplinore. Audituesit duhet të kryejnë detyrën e tyre me skepticizëm profesional, në përputhje me kërkesat e Ligjit për KLSH-në, Rregulloren e Brendshme të KLSH-së, Standartet e Auditimit si dhe Kodin e Etikës.

(8) Sipas kodit të Etikës, audituesit kanë një detyrim njoftues. Përpara se të nisin një auditim, audituesit duhet të plotësojnë një deklaratë ku dëshmojnë që nuk kanë konflikt interesi, e cila bëhet pjesë e dosjet së auditimit. Kodi i Etikës është në përputhje me draftin e ISSAI-t të ri 30. Çdo punonjësi i ri duhet të lexojë Kodin e Etikës, ta diskutojë me kolegët e departamentit dhe gjithashtu për Kodin e Etikës flitet edhe në trajnimin për personelin e ri.

(9) Neni 164 i Kushtetutës⁸ dhe neni 31 i Ligjit për KLSH-në përcaktojnë që KLSH paraqet në Kuvend raportin mbi veprimtarinë vjetore. Për hollësi të mëtejshme shihni Parimin 6.

⁸ Neni 164 i Kushtetutës thotë

^{1.} KLSH i paraqet Kuvendit:

^{a.} raport për zbatimin e buxhetit;

^{b.} mendim për raportin e Këshillit të Ministrave për shpenzimet e vitit të kaluar financiar para se të miratohet nga Kuvendi

^{c.} informacion për rezultatet e kontrolleve sa here që kërkohet nga Kuvendi.

^{2.} KLSH i paraqet Kuvendit raportin vjetor të veprimtarisë së tij.

3.3

Sipas mendimit të Grupit të Vlerësimit, KLSH ka mandat të gjerë në përputhje me Deklaratën e Meksikës.

Grupi i Vlerësimit pyeti në lidhje me mundësinë e auditimit të kompanive private që kryejnë funksione e detyra publike dhe vëren se kjo nuk është në kompetencat e auditimit. Grupi i Vlerësimit i rekomandoi KLSH-së të rrisë ndërgjegjësimin e organit ligjvënës për boshllëkun e auditimit në raste të tilla.

Që me hyrjen në fuqi të ligjit të ri, KLSH ka pasur mundësi të zgjedhë ndërmjet llojeve të ndryshme të auditimit, çka e ka bërë KLSH-në më të pavarur, veçanërisht në lidhje me planifikimin e auditimit dhe përzgjedhjen e çështjeve të auditimit. Grupi i Vlerësimit ishte në dijeni se KLSH-ja përpiket të forcojë auditimet e performancës dhe për këtë qëllim, u ngrit departamenti i auditimit të performancës si një njësi e specializuar nën varësi në Kryetarit.

Grupi i Vlerësimit rekomandoi që KLSH të vazhdojë të forcojë kapacitetin dhe njohuritë e punonjësve për të fituar njohuri të tjera e forcuar përvojën praktike për llojet e reja të auditimit.

Grupi i Vlerësimit vëren se KLSH kohët e fundit ka filluar të kryejë auditime të TI-së dhe se KLSH nuk ka nisur të auditojë partitë politike, edhe pse një gjë e tillë është kompetencë e saj. Grupi i Vlerësimit rekomandon që auditimet e KLSH-së të mbulojnë të gjitha kompetencat e saj.

Grupi i Vlerësimit vëren se Manuali ekzistues i Auditimit Financiar nuk është tërësisht në përputhje me standardet ndërkombëtare dhe se një Manual i ri i Auditimit Financiar që është në përputhje me ISSAI-të është miratuar, por nuk është vënë ende në zbatim. Grupi i Vlerësimit rekomandon që KLSH të vendosë në zbatim Manualin e ri të Auditimit Financiar sa më shpejt të jetë e mundur.

Grupi i Vlerësimit është në dijeni të faktit që Kodi i Etikës është në përputhje me ISSAI-n e ri 30 dhe se KLSH-ja ka disa mekanizma për të siguruar njohjen e të gjithë personelit të KLSH-së me Kodin e Etikës.

Parimi 4

Akses i pakufizuar në informacion

- 4.1** SAI duhet të ketë autoritet të mjaftueshëm për të patur akses në kohë, të papenguar, të drejtpërdrejtë dhe të lirë tek të gjitha dokumentet dhe informacioni i nevojshëm për përmbushjen në mënyrë të përshtatshme të të gjithë përgjegjësive të saj.
- 4.2** (1) Baza ligjore për aksesin e informacionit nga KLSH përcaktohet në nenet 26 deri në 28 të Ligjit për KLSH-në. Këto nene përcaktojnë se KLSH ka të drejtë për të pasur akses në të gjitha dokumentet zyrtare, shkresore apo elektronike, në bazat elektronike të të dhënave si dhe në çdo informacion apo dokumentacion tjetër të subjekteve të audituara të parashikuara me ligj, që mund të përbejë sekret shtetëror apo konfidencial dhe që konsiderohen të nevojshme në funksion të ushtrimit të kompetencave dhe detyrave të tij ligjore. KLSH është e detyruar të mbrojë konfidencialitetin e informacioneve të siguruara nëse ato mbrohen nga legjislacioni për mbrojtjen e të dhënave personale.
- (2) Neni 26 i Ligjit për KLSH-në parashikon se KLSH mund t'i drejtohet organit më të lartë administrativ dhe/ose organeve të pushtetit gjyqësor në rast të hasjes së pengesave në aksesin për informacion nga ana e subjekteve të audituara. Në praktikë, KLSH në një rast të tillë ankohet tek enti/organizata epror(e) i subjektit të audituar; nëse kjo gjë nuk con në sigurimin e informacionit të nevojshëm, atëherë KLSH mund ta referojë entin në prokurori sipas nenit 235 të Kodit Penal, i cili e ndalon “kundërshtimin e një punonjësi, i cili kryen një detyrë shtetërore ose një shërbim publik.”
- (3) Në krahasim me ligjin e mëparshëm, Ligji për KLSH-në ofron mundësinë për të audituar bartësit e informacionit dhe informacionin e marrë nga mediat, KLSH e konsideron të nevojshëm për auditimet e tij.
- (4) Në përgjithësi, KLSH-ja ka akses tek ambjentet dhe infrastruktura e të gjitha subjekteve të audituara dhe tek të gjitha informacionet dhe dokumentacionet e nevojshme për kryerjen e auditimit.
- (5) Gjatë një auditimi të nisur në vitin 2009 administrata tatimore pengoi KLSH-në të kryente punën e vet audituese. Administrata tatimore, në bazë të Ligjit “Për procedurat tatimore në Republikën e Shqipërisë” dhe detyrimet e saj për të ruajtur konfidencialitetin e informacionit të taksapaguesve, refuzoi të jepte akses tek dokumente të caktuara që u kërkuan nga KLSH. KLSH-ja u ankua për këtë refuzim të aksesit dhe në vitin 2009 e çoi çështjen në Gjykatën e Apelit të Tiranës. Në vitin 2009, Gjykata e Apelit e refuzoi ankimimin e KLSH-së dhe KLSH e ankimoi këtë vendim në Gjykatën e Lartë. Në vitin 2011, Gjykata

e Lartë e ktheu çështjen në Gjykatën e Apelit. Në tetor të vitit 2011, Gjykata e Apelit dha vendim në favor të KLSH-së duke deklaruar se refuzimi i aksesit në informacion nga ana e administratës tatimore nuk ishte i justifikuar.

Ligji për KLSH-në që hyri në fuqi në vitin 2015, në mënyrë të qartë përmban një dispozitë sqaruese për dhënie aksesit në të gjithë informacionin e nevojshëm nga ku përjashtohet qartë informacioni rreth çështjeve të veçanta tatimore.

(6) Në maj të vitit 2014 KLSH-ja ndërmorri një auditim të një sipërmarrjeje shtetërore. Sipërmarrja refuzoi të vinte në dispozicion marrëveshjet me subjektet private duke argumentuar se marrëveshjet ishin konfidenciale. Në korrik të vitit 2014, KLSH-ja bëri kallëzim penal në Prokurori për personin që vepronte në emër të sipërmarrjes për sjellje në shkelje të nenit 235 të Kodit Penal, i cili ndalonte "pengimin e një punonjësi publik që kryen detyrë publike ose shërbim publik". Në shkurt të vitit 2016, çështja nuk ishte mbyllur ende.

4.3

Në bazë të vendimit të fundit të Gjykatës së Apelit të Tiranës, si dhe përmirësimeve ligjore të Ligjit për KLSH-në, e drejta e KLSH-së për të disponuar informacion u forcua. Grupi i Vlerësimit vëren se dispozitat ligjore i japin KLSH-së të drejtë të pakufizuar të aksesit në informacione. Grupi i Vlerësimit e konsideron aksesin e informacioneve në përputhje të plotë me Parimin 4 të Deklaratës së Meksikës.

Grupi i Vlerësimit gjithashtu vëren mundësinë e ankimit në Prokurori për raste të pengimit të auditimit si një rregullim të mirë kundër ndërhyrjeve në të drejtën e aksesit të informacioneve.

Grupi i Vlerësimit rekomandon që KLSH të vazhdojë të mbrojë dhe të përdorë plotësisht të drejtat e tij për disponimin e informacionit. Gjithashtu, bazuar në përvojën e shkuar të KLSH-së, Grupi i Vlerësimit rekomandoi që në rast refuzimi të aksesit në informacion, KLSH të përdorë të gjitha mjetet e disponueshme për të garantuar zbatimin e të drejtave të saj dhe në këtë mënyrë të krijojë precedentë për të ardhmen.

Parimi 5

E drejta dhe detyrimi për të raportuar mbi punën e tij

5.1 SAI nuk duhet të kufizohet në raportimin e rezultateve të punës së tij audituese. Duhet të jetë kërkesë ligjore që raportimi mbi rezultatet e punës audituese të bëhet të paktën një herë në vit.

5.2 (1) E drejta dhe detyrimi i KLSH-së për të botuar raportin vjetor të saj parashikohen në Kushtetutë dhe gjithashtu edhe në Ligjin për KLSH-në.

Neni 164 i Kushtetutës përcakton që KLSH-ja paraqet në Kuvend raportet e mëposhtme:

- raport për zbatimin e buxhetit të shtetit;
- mendim për raportin e Këshillit të Ministrave për shpenzimet e vitit të kaluar financiar para se të miratohet nga Kuvendi;
- – raport vjetor të veprimtarisë së tij.

Neni 164 i Kushtetutës gjithashtu parashikon se me kërkesë të Kuvendit KLSH paraqet informacion për rezultatet e auditimeve dhe shqyrtimeve.

(2) Ligji për KLSH-në, në nenet 10 dhe 31 e në vijim, përcakton më tej rregullat për këto të drejta dhe detyrime. Neni 10 i Ligjit për KLSH-në përcakton se KLSH çdo vit paraqet raportin mbi zbatimin e buxhetit të shtetit. Ky raport përfshin dhe vlerësimin e bërë.

Neni 31 i Ligjit për KLSH-në gjithashtu përmban dispozitat kushtetuese rreth detyrimit të KLSH-së për të raportuar dhe thuhet se Kryetari i KLSH-së vendos nëse do t'i dërgojë Kuvendit raportet përfundimtare të auditimeve dhe se Kuvendi mund të kërkojë paraqitjen e raporteve përfundimtare të auditimeve. Më tej, neni 31 i ligjit për KLSH-në përmban edhe një klauzolë shtesë sipas së cilës Kryetari i KLSH-së mund t'i kërkojë Kuvendit, Komisionit për Ekonominë dhe Financat apo ndonjë komisioni tjetër në Kuvend që të dëgjohet dhe të raportojë për çështje që ai i çmon si të rëndësishme në funksion të veprimtarisë së tij institucionale.

Neni 32 i Ligjit për KLSH-në përcakton se KLSH ia paraqet raportet përkatëse subjektit të audituar dhe se Kryetari ka të drejtë të vendosë nëse është e nevojshme t'i paraqiten këto raporte edhe Presidentit të Republikës, Kryeministrit,

Kryetarit të Kuvendit, kryetarëve të grupeve parlamentare apo Ministrin të Financave.

Neni 32 i Ligjit për KLSH-në gjithashtu përmban detyrimin ligjor të KLSH-së për t'i paraqitur Këshillit të Ministrave, autoriteteve të tjera shtetërore, organizatave jofitimprurëse me të cilat KLSH-ja ka marrëveshje bashkëpunimi, publikut dhe palëve të tjera të interesuara, kur e gjykon të nevojshme dhe në interes të shtetit dhe të publikut, raporte, studime dhe materiale të tjera që kanë të bëjnë me Këshillin e Ministrave, ministrinë dhe institucione të tjera qendrore.

Nenet 33 dhe 34 të Ligjit për KLSH-në parashikojnë informimin e publikut të gjerë me anë të botimit të një buletini dhe të raporteve që paraqiten në Kuvend. Raportet e auditimit botohen në mënyrë elektronike, botimi i këtyre raporteve si dhe informacioni i botuar në konferencat për shtyp, dektaratat për shtyp si dhe informacioni që i jepet medias nuk mund të përmbajë informacion dhe materiale që përbëjnë sekret shtetëror, sekret tregtar apo informacion konfidencial.

(3) Çdo vit të periudhës së vlerësuar (2013–2015) KLSH ka botuar nga dy raporte vjetore, siç edhe e përcakton Kushtetuta. Këto ishin raporti për zbatimin e buxhetit të shtetit së bashku me mendimin e KLSH-së mbi raportin e Këshillit të Ministrave për shpenzimet e vitit të kaluar financiar, që paraqiten në Kuvend si një raport i vetëm, raporti i veprimtarisë vjetore.

Për shembull, raporti i veprimtarisë së KLSH-së për vitin 2014 përfshinte, përveç të tjerash, edhe kapituj me përshkrime të veprimtarisë së tij audituese si dhe të dobisë së rezultateve të auditimit, gjetjet kryesore të auditimeve si dhe përdorimin e burimeve të KLSH-së. Shtojcat përmbanin, përveç të tjerash, kapituj mbi dëmin ekonomik të zbuluar nga auditimet si dhe paditë penale që janë depozituar si rezultat i gjetjeve të auditimeve.

(4) Raporti për zbatimin e buxhetit të shtetit së bashku me Opinionin mbi Raportin e Këshillit të Ministrave për shpenzimet e vitit të kaluar financiar paraqiten në Kuvend nga Kryetari i KLSH-së, në muajin shtator ose tetor të çdo viti.

KLSH- gjithashtu paraqet në Kuvend raportin mbi veprimtarinë e saj vjetore. Ky raport zakonisht paraqitet në muajin mars të çdo viti. Pasi paraqitet në Kuvend, raporti i plotë vjetor mbi veprimtarinë e KLSH-së botohet në faqen e internetit si dhe në formë libri.

(5) Komisioni për Ekonominë dhe Financat është një komision i përhershëm parlamentar që merret kryesisht me politikën ekonomike, buxhetin e shtetit dhe zbatimin e tij, financat publike, çështje të privatizimit si dhe sistemin bankar dhe KLSH paraqet në këtë komision kërkesën për buxhetin vjetor (shihni Parimin 8 – autonomia buxhetore). Si komision i përhershëm parlamentar, Komisioni për Ekonominë dhe Financat mund të mblidhet në çdo kohë⁹. Komisioni mblidhet nga kryetari apo me kërkesë të të paktën një të katërtës së anëtarëve të komisionit, ose me kërkesë të Kryetarit të Kuvendit.

(6) Sipas nenit 32 të Ligjit për KLSH-në, KLSH-ja u paraqet subjekteve të audituara raporte të hollësishme auditimi ku përshkruhen të gjitha gjetjet, përfundimet dhe rekomandimet e auditimit.

Në Rregulloren e Brendshme të miratuar të KLSH-së gjenden edhe rregulla dhe udhëzime për raportimin.

(7) Neni 33 i Ligjit për KLSH-në përcakton se KLSH boton rregullisht një buletin. Ky buletin duhet të përmbajë raportet përfundimtare dhe vjetore të auditimit, konkluzionet dhe rekomandimet e auditimeve me rëndësi të veçantë, llogaritë vjetore të KLSH-së, duke përfshirë edhe opinionin e audituesve për to. Më tej neni 34 i Ligjit për KLSH-në parashikon se KLSH, në respekt të detyrimit të tij ligjor për informimin e publikut, ofron informacion mbi punën e saj nëpërmjet publikimit të raporteve të paraqitura nga KLSH në Kuvendin e Shqipërisë, publikimit të raporteve të auditimit në mënyrë elektronike, konferencave për shtyp dhe publikimit të njoftimeve për shtyp si dhe çdo informacioni tjetër që përcaktohet nga Kryetari i KLSH-së.

Departamenti i auditimit të performancës (jo KLSH si institucion) ka një profil në Facebook, ku departamenti i auditimit të performancës boton informacion rreth veprimtarisë së departamentit dhe disa prej raporteve të tij.

(8) KLSH-ja zakonisht u paraqet raportet e plota të auditimeve vetëm subjektit të audituar dhe Ministrin përkatës. Kryetari vendos nëse është e nevojshme që raportet të paraqiten tek Presidenti i Republikës, tek Kryetari i Kuvendit, tek Kryetarët e Grupeve Parlamentare apo tek Ministri i Financave si dhe për botimin e tyre në faqen e internetit të KLSH-së.

⁹ Kur Kuvendi është në seancë plenare, Komisioni i Përhershëm mblidhet vetëm me lejen e Kryetarit të Kuvendit.

5.3

Sipas Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë dhe Ligjit për KLSH-në, KLSH nuk e ka vetëm detyrë të botojë rezultatet e punës audituese, por e ka edhe detyrim ligjor një gjë të tillë.

Në këtë kontekst, Grupi i Vlerësimit vëren se dispozitat ligjore e përmbajnë plotësisht Parimin 5 ë Deklaratës së Meksikës.

Grupi i Vlerësimit mori parasysh faktin se KLSH i boton rezultatet e auditimeve në faqen zyrtare të internetit.

KLSH publikon Raportin Vjetor të aktivitetit, Raportin vjetor të zbatimit të Buxhetit faktik dhe persa i përket raporteve të auditimit, ALSAI publikon në WEB të gjitha rezultatet e auditimeve të realizuara në subjekte.

Parimi 6

Liria për të vendosur për përmbajtjen dhe kohën e raporteve të auditimit si dhe për botimin dhe shpërndarjen e tyre

6.1 SAI është i lirë të vendosë për përmbajtjen e raporteve të auditimit.

SAI është i lirë të japë vëzhgime dhe rekomandime në raportet e auditimit, duke marrë parasysh, nëse i sheh të përshtatshme pikëpamjet e subjektit të audituar.

Legjislacioni specifikon kërkesat minimale të raportimit të auditimit të SAI-t dhe aty ku është e përshtatshme, çështje specifike duhet të jenë objekt i një opinioni apo certifikimi zyrtar të auditimit.

SAI ka lirinë të vendosë rreth kohës së raporteve të auditimit përveç rasteve ku kërkesat specifike për raportim parashkruhen në ligj.

SAI mund të marrë parasysh kërkesa specifike për hetime për auditime nga organi ligjvënës në tërësi apo nga ndonjë nga komisionet e tij apo nga qeveria.

SAI është i lirë të botojë dhe shpërndajë raportet e tij pasi janë paraqitur zyrtarisht apo pasi janë paraqitur tek autoriteti i përshtatshëm – siç e kërkon ligji.

6.2 (1) KLSH, e kryesuar nga Kryetari i tij është i lirë të vendosë për planifikimin e auditimit dhe përmbajtjen e çdo raporti. Neni 29 i Ligjit për KLSH-në specifikon më tej se subjektit të audituar duhet t'i krijohet mundësia për të komentuar mbi projekt – raportin, pra përpara se të përfundohet raporti; komentet e subjektit të audituar pasqyrohen në raportin përfundimtar.

KLSH-ja ka udhëzime të brendshme dhe manuale për përmbajtjen e raportit të auditimit ku përcaktohet se raporti i auditimit duhet të përfshijë objektivat e auditimit, fushën dhe metodologjinë si dhe rezultatet e auditimit, përfshirë gjetjet, konkluzionet, rekomandimet, referencën tek standardet dhe udhëzimet e zbatuara si dhe komentet kryesore të personave përgjegjës.

(2) Secili nga raportet e auditimit të KLSH-së përmban rekomandime, siç përcaktohet në nenin 30 të Ligjit për KLSH-në. Neni 29 i Ligjit për KLSH-në përcakton se KLSH i dërgon projekt - raportin subjektit të audituar për t'i dhënë mundësinë ta komentojë atë. Këto komente dhe vëzhgime të subjektit të audituar pasqyrohen në raportin përfundimtar.

(3) Kërkesat minimale të raportimit lidhen me raportet dhe opinionet që KLSH paraqet në Kuvend (shihni Parimin 5, Të drejtat dhe detyrimet për të raportuar mbi punën e KLSH-së).

(4) Neni 31 i Ligjit për KLSH-në përcakton të vetmin afat kohor për raportim duke përcaktuar se raporti vjetor mbi veprimtarinë e KLSH-së duhet të paraqitet në Kuvend brenda tremujorit të parë të vitit pasardhës. Përveç këtij afati, KLSH vendos në mënyrë të pavarur për paraqitjen dhe/ose botimin e raporteve. (shihni Parimin 5, E drejta dhe detyrimi për të raportuar mbi punën e KLSH-së).

Raporti për zbatimin e buxhetit të shtetit paraqitet në Kuvend në të njëjtën kohë me mendimin mbi raportin e Këshillit të Ministrave mbi shpenzimet e vitit të mëparshëm financiar. KLSH-ja zakonisht i paraqet raportet në muajin shtator ose tetor.

(5) KLSH është e lirë të shqyrtojë kërkesa për auditim, por nuk është e detyruar të pranojë kërkesa të tilla pasi sipas nenit 9 të Ligjit për KLSH-në ka të drejtë të planifikojë veprimtarinë e saj në mënyrë të pavarur (shihni gjithashtu Parimin 3: Kompetencat e SAI-t).

(6) Kryetari ka gjithashtu të drejtë të vendosë nëse është e nevojshme që raportet të paraqiten tek Presidenti i Republikës, Kryeministri, Kryetari i Parlamentit, kryetarët e grupeve parlamentare apo tek Ministri i Financave. Neni 33 dhe 34 i Ligjit për KLSH-në parashikojnë edhe detyrimin e KLSH-së për të botuar raportet e auditimit përveç raporteve që përmbajnë sekret shtetëror, sekret tregtar apo informacion konfidencial.

KLSH nuk i boton të gjitha raportet e tij në versionin e plotë (shihni gjithashtu Parimin 5: E drejta dhe detyrimi i SAI-t për të raportuar mbi punën e tij).

(7) KLSH ka një Drejtor të Komunikimit, Botimit dhe Marrdhëniet me Jashtë, e cila është përgjegjëse për botimet. Drejtorja është pjesë e Departamentit të Politikave të Auditimit dhe ka pesë punonjës. Në janar të vitit 2016 të gjitha pozicionet e punës në këtë drejtori ishin të plotësuar.

6.3

Grupi i Vlerësimit vëren se sipas situatës aktuale ligjore, KLSH është e lirë të vendosë për përmbajtjen dhe kohën e secilit raport dhe në këtë mënyrë është në pajtueshmëri të plotë me Parimin 6 të Deklaratës së Meksikës. Për më tepër, KLSH është e detyruar t'i ofrojë publikut informacion rreth punës së saj dhe raportet e auditimit, përveç rasteve kur ato përmbajnë informacion sekret apo konfidencial. Grupi i Vlerësimit vëren se KLSH nuk i boton të gjitha raportet e auditimit në formë të plotë dhe i rekomandon KLSH-së të shqyrtojë mundësinë e botimit të të gjitha raporteve të plota për t'u dhënë personave të interesuar akses në to dhe për t'u mundësuar atyre një panoramë të vërtetë dhe të drejtë të raporteve të tyre.

Parimi 7

Ekzistenca e mekanizmave të efektshëm të ndjekjes së zbatimit të rekomandimeve të SAI-t

7.1 SAI i paraqet raportet e tij në organin ligjvënës, një nga komisionet e tij, apo në një bord drejtues të subjektit të audituar, si të jetë e përshtatshme, për shqyrtim dhe ndjekje të rekomandimeve të veçanta për ndërmarrjen e veprimeve korigjuese.

SAI ka sistemin e vet të brendshëm të ndjekjes për t'u siguruar se subjektet e audituara i trajtojnë vëzhgimet dhe rekomandimet e tyre si dhe ato të organit ligjvënës, njërit prej komisioneve të tij apo bordit drejtues të subjektit auditues, sipas rastit.

SAI i paraqet raportet e ndjekjes së zbatimit të rekomandimeve në organin ligjvënës, tek njëri nga komisionet e tij apo tek bordi drejtues i subjektit të audituar, sipas rastit, për shqyrtim dhe për veprim, edhe në rastet kur SAI ka autoritetin statutor për ndjekje të zbatimit dhe vendosjen e sanksioneve.

7.2 (1) Nenet 15 dhe 30 të Ligjit për KLSH-në ofrojnë bazën ligjore për mekanizmin e ndjekjes së KLSH-së. Neni 15 i Ligjit për KLSH-në përcakton që pasi KLSH njofton subjektin e audituar për rekomandimet e tij, subjekti njofton KLSH-në rreth planeve për të zbatuar rekomandimet brenda 20 ditëve. Neni 30 i Ligjit për KLSH-në përcakton që subjekti i audituar është i detyruar të raportojë tek KLSH rreth zbatimit të rekomandimeve brenda gjashtë muajve nga data e njoftimit të raportit të auditimit.

Në rast moszbatimi të rekomandimeve të KLSH-së, KLSH mund të njoftojë organet më të larta shtetërore kompetente për moszbatimin nga subjekti i audituar, siç parashikohet në nenin 15 të Ligjit për KLSH-në.

(2) Një udhëzim i brendshëm për ndjekjen dhe dokumentimin e zbatimit të rekomandimeve përmban informacion më të hollësishëm për zbatimin e mekanizmit të brendshëm të ndjekjes.

(3) Në praktikë, përgjigjia që dërgohet nga subjekti i audituar brenda 20 ditëve nga data e njoftimit të rekomandimeve përmban masat e planifikuara apo të marra nga subjekti i audituar me qëllim zbatimin e rekomandimeve të KLSH-së (për shembull, ngritjen e grupeve të punës, planet e zbatimit, programet me afate kohore, emrat e personave përgjegjës).

Pas gjashtë muajsh subjekti i audituar raporton mbi statusin e zbatimit të rekomandimeve të KLSH-së.

Në fund të çdo viti, KLSH kryen auditime të veçanta për të kontrolluar nëse janë zbatuar rekomandimet e hartuara gjatë vitit. Këto auditime kryhen çdo vit dhe janë pjesë e programit të veprimtarisë së KLSH-së. Qëllimi i këtyre auditimeve është të monitorojë nëse rekomandimet janë zbatuar, janë zbatuar pjesësisht apo nuk janë zbatuar fare.

Bazuar në rezultatet e këtyre auditimeve, kryetari mund të vendosë të ri – nxjerrë rekomandime për subjektet e audituara, të përfshijë çështje të caktuara në programin e ardhshëm të auditimit apo të njoftojë organin më të lartë kompetent për moszbatimin e rekomandimeve.

(4) Rezultatet e auditimeve për ndjekjen e zbatimit janë pjesë e Raportit Vjetor të veprimtarisë së KLSH-së që i paraqitet Kuvendit dhe botohet brenda tremujorit të parë të vitit pasardhës. Informacioni i mëtejshëm rreth nivelit të zbatimit mund të gjendet edhe në buletinët e botuar të auditimeve.

(5) Zbatimi i rekomandimeve është një nga rekomandimet kyçe të performancës së KLSH-së. Tabela e mëposhtme tregon rekomandimet për vitet 2013 – 2015 si dhe zbatimin e tyre për çdo lloj auditimit:

Tabela 3: Niveli i zbatimit të rekomandimeve

Lloji i masës	2013			2014			2015		
	rekomandimet	rekomandimet e zbatuara	përqindja	rekomandimet	rekomandimet e zbatuara	përqindja	rekomandimet	rekomandimet e zbatuara	përqindja
propozime për amendime të legjislacionit	82	16	19.5 %	88	37	42.0 %	35	9	25.7 %
masa organizative	2,003	977	48.8 %	2,603	1,748	67.2 %	2,510	817	32.5 %
masa administrative	236	153	64.8 %	302	211	69.9 %	276	94	34.1 %
masa disiplinore	925	652	70.5 %	1,135	918	80.9 %	1,314	703	53.5 %
Totali	3,246	1,798	55.4 %	4,128	2,914	70.6 %	4,135	1,623	39.3 %

Source: ALSAI

Tabela tregon se niveli i zbatimit të rekomandimeve është rritur ndjeshëm, nga 55.4% në vitin 2013 në 70.6% në vitin 2014 dhe ka rënë në 39.3% në vitin 2015. Niveli mesatar i zbatimit gjatë viteve 2013 - 2015 shkon në 55%.

Ulja e përqindjes së rekomandimeve të zbatuara në vitin 2015 në krahasim me vitet e mëparshme mesa duket tregon se qeveria ka më pak vullnet për të zbatuar rekomandimet e KLSH-së.

(6) Pjesa më e madhe e auditimeve të viteve të mëparshme konsistonte në auditime përputhshmërie dhe auditime financiare. Megjithatë, një nga objektivat strategjikë të Strategjisë së Zhvillimit të KLSH-së është rritja e cilësisë dhe numrit të auditimeve të performancës si dhe shndërrimi i auditimeve të performancës në një prej veprimtarive më të rëndësishme audituese të KLSH-së.

7.3

Grupi i Vlerësimit vëren se KLSH-ja ka ngritur një mekanizëm të ndjekjes së zbatimit të rekomandimeve dhe në mënyrë sistematike vlerëson zbatueshmërinë e rekomandimeve të saj. KLSH verifikon nëse subjektet e audituara i kanë zbatuar masat e hartuara prej tij si dhe dokumenton nivelin e zbatueshmërisë së tyre.

KLSH-ja i raporton rezultatet në Kuvend si pjesë e veprimtarisë vjetore të raportimit. Grupi i Vlerësimit e konsideron kështu mekanizmin e KLSH-së për ndjekjen e rekomandimeve një sistem të efektshëm, pavarësisht rënies së nivelit të zbatimit në vitin 2015.

Grupi i Vlerësimit vëren se mekanizmi për ndjekjen e zbatimit të rekomandimeve është ngritur për auditimet e përputhshmërisë dhe ato financiare, por mund të mos i plotësojë kërkesat për ndjekjen e zbatimit të rekomandimeve të auditimeve të performancës me fushë më të gjerë, kompleksitet të lartë dhe rekomandime që lidhen me ekonomikitetin, eficientësinë dhe efektivitetin. Meqenëse strategjia e KLSH-së ka për synim rritjen e numrit të auditimeve të performancës, mekanizmi i ndjekjes së zbatimit të rekomandimeve mund të ketë nevojë për disa ndryshime për t'iu përshtatur më mirë karakteristikave të auditimeve të performancës. Nëse sipas sistemit aktual një ndjekje e rregullt e rekomandimeve të të gjitha auditimeve të kryera të performancës është e pamundur, KLSH mund të shqyrtojë mundësinë e përshtatjes së një qasjeje të bazuar në risk për ndjekjen e auditimeve të caktuara të performancës për vetëm dhe brenda rekomandimeve të përzgjedhura.

Për më tepër, KLSH mund të shqyrtojë mundësinë e botimit të rezultateve të auditimeve të ndjekjes së zbatimit të rekomandimeve si raporte të veçanta.

Parimi 8

Autonomi financiare dhe menaxheriale/administrative si dhe disponueshmëria e burimeve të përshtatshme njerëzore, materiale dhe monetare

8.1 SAI duhet të disponojë burimet e nevojshme dhe të arsyeshme njerëzore, materiale dhe monetare – ekzekutivi nuk duhet të ketë kontroll mbi aksesin e këtyre burimeve apo të kontrollit të tyre. SAI menxhon buxhetin e tij dhe e shpërndan atë në mënyrë të përshtatshme.

Organi ligjvënës ose një nga komisionet e tij është përgjegjës për t'u siguruar se SAI ka burimet e përshtatshme për të përmbushur kompetencat e tij.

SAI ka të drejtë të ankohet në mënyrë të drejtpërdrejtë tek organi ligjvënës në rast se burimet e siguruara janë të pamjaftueshme për t'i lejuar SAI-t të ushtrijë kompetencat në përmbushje të funksionit të tij.

8.2 (1) Kushtetuta nuk përmban ndonjë dispozitë rreth burimeve të KLSH-së, por neni 7 i Ligjit për KLSH-në parashikon se buxheti i KLSH-së është pjesë e buxhetit të shtetit dhe si i tillë miratohet nga Kuvendi çdo vit në formën e një ligji. Këto ligje për buxhetin ndajnë buxhetin për çdo institucion në disa kategori buxhetore si dhe përcaktojnë numrin maksimal të punonjësve që mund të punësohet nga secili institucion.

(2) KLSH paraqet çdo vit projekt-buxhetin pranë Komisionit Parlamentar për Ekonominë dhe Financat, i cili e shqyrton atë dhe e paraqet në seancë plenare. Buxheti (i përgjithshëm) miratohet nga Kuvendi në formën e një ligji.

E drejta e Kryetarit të KLSH-së për të folur për çështje të buxhetit para Komisionit Parlamentar të Ekonomisë dhe Financave apo në seancë plenare nuk është e sanksionuar me ligj.

(3) Neni 7 i Ligjit për KLSH-në përmban dhe dispozitën sipas së cilës KLSH zbaton buxhetin e saj në mënyrë të pavarur.

Ministria e Financave i vë në dispozicion KLSH-së fondin e buxhetit.

Buxheti i KLSH-së, buxheti i shtetit dhe përqindja e buxhetit të KLSH-së për tre vitet e fundit ka qenë si vijon:

Tabela 4: Buxheti i KLSH-së dhe buxheti i shtetit

Viti	Buxheti i KLSH-së (në mill. ALL)	Buxheti i KLSH-së (në mill. ALL)	Buxheti i KLSH-së (në mill. ALL)	Buxheti i KLSH-së (në mill. ALL)	% që zë buxheti i KLSH-së në buxhetin e shtetit
2013	291.61	2.08	409,408	2,924.34	0.07
2014	371.45	2.65	456,404	3,260.03	0.08
2015	350.61 (fillimisht 380.61)	2.50 (fillimisht 2.72)	456,437 (fillimisht 472,697)	3260.26 (fillimisht 3,382.69)	0.08 (fillimisht 0.08)

Burimi: KLSH, kursi i këmbimit: 1 Euro = 140 Lek

Në vitin 2013, Kuvendi miratoi një pakësim buxheti çka çoi në reduktim të buxhetit të KLSH-së dhe buxhetit të të gjithë institucioneve të tjera me 5% gjatë vitit. Buxheti i KLSH-së prej rreth 2.08 milion EUR¹⁰ ishte praktikisht rreth 35,714 EUR¹¹ më pak se sa do të kishte qenë sipas ligjit për buxhetin e atij viti.

Këto shifra sugjerojnë se buxheti për vitin 2015 ishte më i ulët se buxheti për vitin 2014, por KLSH sqaroi se buxheti i planifikuar për vitin 2015 kishte qenë rreth 2.72 milion EUR¹². Meqenëse rreth 215,000 EUR¹³ ishin caktuar për një projekt IPA¹⁴, nisja e të cilit ishte shtyrë për në vitin 2016, kjo shumë për rrjedhojë ishte transferuar në buxhetet e viteve të ardhshme.

(4) Sipas nenit 7 të ligjit për KLSH-në, KLSH ka të drejtë të përdorë të ardhurat dytësore të përfituara nga projektet ndërkombëtare dhe botimet e tij. Deri në shkurt të vitit 2016 nuk ishte kryer asnjë projekt i tillë dhe nuk janë përfituar të ardhura dytësore.

(5) Ligji për buxhetin për çdo vit përmban gjithashtu numrin maksimal të punonjësve që mund të punësohen nga KLSH-ja. Numri maksimal i punonjësve krahasuar me numrin aktual të punonjësve të KLSH-së është si vijon:

¹⁰ ekuivalenti i 291.61 milion ALL

¹¹ ekuivalenti i 5 milion ALL

¹² ekuivalenti i 380.61 milion ALL

¹³ ekuivalenti i 30 milion ALL

¹⁴ IPA nënkupton "Instrumentin para - aderimit"

Tabela 5: Employees of the ALSAI

Viti	Numri maksimal i punonjësve	Numri aktual i punonjësve	Përqindja
2013	161	157	97.5%
2014	166	166	100.0%
2015	171	166	97.1%

Burimi: KLSH

Brenda limitit të ligjit për buxhetin, KLSH ka një farë autonomie të caktuar të mëtejshme në lidhje me buxhetin për personelin: mund të aplikojë tek Ministria e Financave për të ndryshuar kategorizimin e pjesëve të buxhetit të saj për të lejuar pjesë më të madhe buxheti për kategorinë e personelit. Kërkesa të tilla zakonisht panohen.

Nenet 37 dhe 38 të Ligjit për KLSH-në mbulojnë statusin e personelit të KLSH-së, i cili është i ndarë në auditues dhe në nëpunës dhe të dy kategoritë janë nëpunës civilë për të cilët zbatohen rregullat e ligjit për shërbimin civil, si dhe personeli mbështetës për të cilët zbatohen dispozitat e Kodit të Punës. Brenda kuadrit ligjor të shërbimit civil, KLSH është e lirë të kryejë procedurat e tij të rekrutimit të personelit të ri.

(6) Ligji për KLSH-në, në nenin 40 të tij, gjithashtu lejon kontraktimin e ekspertëve të jashtëm, pagat e të cilëve mbulojnë nga buxheti i KLSH-së. Siç parashikohet në ligj, Kryetari i KLSH-së nxjerr një vendim ku përcaktohen hollësi të mëtejshme në lidhje me përzgjedhjen dhe pagesat e këtyrëve ekspertëve, të cilët përzgjidhen nga një Komision ad – hoc dhe paguhen me një pagë që varion nga 50% e pagës në pagën e plotë të një krye audituesi.¹⁵

Nga dhjetori i vitit 2014 deri në nëntor të vitit 2015, KLSH ka kontraktuar në total 51 ekspertë të jashtëm për një total prej 174 muajsh, pra mesatarisht 14.5 persona në muaj. Shpenzimi për pagat e këtyrë ekspertëve varion prej mesatarisht 293 EUR në 905 EUR¹⁶ në muaj, mesatarisht rreth 599 EUR¹⁷ për person në muaj. Shpenzimi në total për ekspertët e jashtëm shkon në rreth 104,200 EUR¹⁸.

¹⁵ Vendimi parashikon edhe punësimin e studentëve për detyra si mbledhja e të dhënave, të cilët paguhen me 25% deri në 50% të pages së një audituesi.

¹⁶ 41,000 ALL deri në 126,700 ALL

¹⁷ 83,860 ALL

¹⁸ 14,591,640 ALL

(7) Sipas nenit 7 të Ligjit për KLSH-në, veprimtaria financiare e KLSH-së mund të auditohet nga një grup audituesish të pavarur, të përzgjedhur nga Kuvendi. Meqenëse nuk është kryer asnjëherë një auditim i tillë, Kryetari ka dërguar tre kërkesa në Kuvend për auditimin e veprimtarisë financiare të KLSH-së në vitet 2012, 2013 dhe 2014. Kryetari dëshiron të theksojë se KLSH ka për qëllim të jetë transparente dhe të zbatojë standardet ndërkombëtare. Megjithatë, deri më tani Kuvendi ende nuk ka ndërmarrë një auditim të tillë.

(8) Sipas nenit 10 të Ligjeve për Buxhetin e Shtetit për vitet 2014, 2015 dhe 2016, Këshilli i Ministrave përcakton standardet dhe normat financiare për shpenzimet publike, të cilat kërkohen të zbatohen nga të gjitha njësitë e qeverisjes së përgjithshme, Këto norma janë të zbatueshme edhe për KLSH-në, meqenëse nga pikëpamja e Ligjit për Buxhetin e Shtetit KLSH-ja konsiderohet si njësi e qeverisjes së përgjithshme. Megjithatë, KLSH- mendon që kjo dispozitë është në kundërshtim me nenin 7 të Ligjit për KLSH-në, sipas të cilit KLSH- zbaton në mënyrë të pavarur buxhetin e tij . Për të reflektuar këtë gjë, rekomandohet që në opinionin për shpenzimet e vitit të mëparshëm financiar të Këshillit të Ministrave të kërkohet ndryshimi i ligjit.

(9) Një nga standardet dhe normat financiare të përcaktuara nga Këshilli i Ministrave lidhet me dietat e shërbimeve të nëpunësve civilë. Aktualisht trajtohen me dieta për shërbim vetëm audituesit e KLSH-së që kryejnë vizita pune në terren në një distancë më të madhe se 100 km nga vendndodhja e KLSH-së në Tiranë. KLSH mendon që kjo gjë shkakton vështirësi financiare për audituesit dhe e kufizon autonominë buxhetore të institucionit. KLSH është përpjekur të inkurajojë amendimin e këtij vendimi në lidhje me trajtimin financiar të punonjësve me shërbim duke i drejtuar letra shtesë Kryeministrit, Ministrit të Financave, Ministrit të Drejtësisë dhe Kryetarit të Komisionit Parlamentar për Ekonominë dhe Financat. Në këto letra KLSH ka theksuar detyrat e veçanta që kryen KLSH dhe situatën aktuale ligjore për sa i përket kufizimit të autonomisë buxhetore të KLSH-së me anë të këtij rregulli për trajtimin financiar me anë të dietave për shërbim larg vendit të punës; faktin që puna në terren e audituesve shpesh zgjat rreth 22 deri në 45 ditë dhe se audituesve u rimbursohen vetëm shpenzimet e udhëtimit, por nuk përfitojnë trajtim financiar në formë diete dhe as kompensim për kohën e shpenzuar në udhëtim, edhe pse prej tyre pritet që të punojnë për 8 orë në ditë në larg vendit të punës.

8.3

Pavarësisht faktit që buxheti i KLSH-së dhe numri maksimal i punonjësve janë pjesë e buxhetit të shtetit të miratuar nga Kuvendi, Grupi i Vlerësimit vëren që Kryetari nuk ka të drejtë ankimimi të drejtpërdrejtë në Kuvend apo në Komisionet Parlamentare për çështje që lidhen me buxhetin e KLSH-së. Për të arritur autonomi më të madhe financiare në lidhje me burimet e KLSH-së, Grupi i Vlerësimit rekomandon që KLSH të informojë organin ligjvënës rreth Jrateve të mospajtueshmërisë me Deklaratën e Meksikës në këtë drejtim me qëllim arritjen e të drejtës së KLSH-së për të ankimuar në Kuvend.

Grupi i Vlerësimit vëren gjithashtu se liria e plotë në shpërndarjen e buxhetit, si për shembull dhënia e buxhetit si shumë totale dhe dhënia e të drejtës KLSH-së për akordimin e saj në mënyrë autonome, do të nënkuptonte përmbushjen e Deklaratës së Meksikës në një shkallë më të lartë. Pavarësisht se Ligji për KLSH-në i jep KLSH-së të drejtë të menaxhojë buxhetin e saj në mënyrë të pavarur, Ligji për Buxhetin përfaqëson një shkallë kufizimi duke e ndarë buxhetin në disa kategori shpenzimesh. Grupi i Vlerësimit rekomandon që KLSH-ja të punojë për marrjen e buxhetit të saj si shumë në total.

Sipas Ligjit për KLSH-në, KLSH-ja ka të drejtë të përftojë të ardhura. Pavarësisht se ky rregull mundëson një autonomi më të gjerë buxhetore, Grupi i Vlerësimit i kujton KLSH-së se pavarësisht kësaj mundësie, KLSH-ja duhet ta ketë përqendrimin parësor në kryerjen e detyrave thelbësore në përmbushje të kompetencave të saj.

Grupi i Vlerësimit e konsideron pozitiv faktin që KLSH ka marrë miratim për një rritje të numrit të punonjësve. Kjo, së bashku me të drejtën për të kontraktuar ekspertë të jashtëm si dhe rregullat e qarta për këto procese i japin mundësinë KLSH-së të përdorë burimet e nevojshme dhe të arsyeshme njerëzore. Grupi i Vlerësimit i rekomandon KLSH-së të monitorojë kontraktimin e ekspertëve të jashtëm dhe në rast se kontraktimi i ekspertëve të jashtëm arrin në një nivel të caktuar ku ata zëvendësojnë punën e personelit të rregullt, të kërkojë të punësojë personel të përhershëm

Sipas mendimit të Grupit të Vlerësimit, mundësia e auditimit të veprimtarisë financiare të KLSH-së nga ana e Kuvendit është një instrument i rëndësishëm për forcimin e transparencës së KLSH-së. Grupi i Peer Review Ekipi konstatoi se Parlamenti e nuk ka përdorur deri tani këtë instrument dhe vë në dukje gatishmërinë e KLSH-së për kryerjen e auditimit mbi aktivitetin e tij financiar.

Grupi i Vlerësimit vëren se Ligji për KLSH-në siguron pavarësinë e KLSH-së për përdorimin e buxhetit të saj, por pavarësisht kësaj vërehen shqetësime për kufizimet në trajtimin financiar me anë të dietave për shërbim larg vendit të punës. Grupi i Vlerësimit e çmon të rëndësishëm zgjidhjen e këtij problemi dhe rekomandon vazhdimin e përpjekjeve për gjetjen e një zgjidhjeje për të.

Shtojca 1: Palët e Interesit të intervistuaras

Z. Ridvan Bode, Zëvendës kryetar i Komisionit për Ekonominë dhe Financat

Z. Florion Mima, Anëtar i Komisionit për Ekonominë dhe Financat

Znj. Blerina Gjylameti, Anëtare e Komisionit për Ekonominë dhe Financat

Znj. Evis Kushi, Anëtare e Komisionit për Ekonominë dhe Financat

Z. Ervin Koçi, Anëtar i Komisionit për Ekonominë dhe Financat

Znj. Mimoza Dhëmbi, Drejtoreshë e Përgjithshme, Drjetoria e Buxhetit,
Ministria e Financave

Z. Jorgji Bollano, Këshilli Kombëtar i Kontabilitetit (OJQ)

Z. Artur Cani, Integrimi Urban (OJQ)

Z. Hysen Cela, Instituti i Ekspertëve Kontabël të Autorizuar (OJQ)

Z. Sazan Guri, G&G Group (OJQ)

Z. Sami Neza, Qendra për Transparencë dhe Informim të Lirë (OJQ)

Shtojca 2: Anëtarët e Grupit të Vlerësimit

Z. Bernhard Beybel, Austri

Znj. Eva Prenner, Austri

Znj. Irmtraud Weinke, Austri

Znj. Viorica Verdes, Moldovë

